

Qiymətli əşyaların daşınması sığortası Qaydaları

Ümumi anlayışlar

Əgər qaydaların məzmununda başqa cür nəzərdə tutulmamışdırsa, bu Qaydalarda istifadə olunan termin və ifadələr aşağıdakı mənaları daşıyır:

Sığortalı - sığorta haqqı ödəyən, sığorta obyektinin sığorta etdirilməsində sığorta marağı olan sığorta müqaviləsinin tərəfi.

Sığortaçı - sığorta fəaliyyətini həyata keçirmək üçün müvafiq lisenziyaya malik olan, sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulan sığorta hadisəsi baş verdiyi halda qanunvericiliklə və ya müqavilə ilə müəyyən olunmuş qaydada sığorta ödənişini vermək öhdəliyi daşıyan sığorta müqaviləsinin tərəfi olan yerli hüquqi şəxs;

Faydalanan şəxslər - sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq sığorta ödənişini almaq hüququ olan şəxs;

Aktuari - qanunvericiliyə uyğun olaraq iqtisadi-riyazi hesablamalar aparmaqla sığorta haqlarının hesablanması əsaslarını müəyyən edən, həmçinin sığorta ehtiyatlarını hesablayan mütəxəssis;

Sığorta hadisəsi - qanunvericiliyə və ya sığorta müqaviləsinə görə sığorta ödənişinin sığortalıya və ya digər faydalanan şəxslərə ödənilməsi üçün əsas olan, sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində baş verən hadisə və ya yaranan hal;

Sığorta məbləği – sığortalanmış risklər üzrə sığortaçının öhdəliyinin qanunvericilik, yaxud müqavilə ilə müəyyənləşdirilmiş məbləğlə ifadə olunan son həddi;

Sığorta tələbi - sığorta hadisəsi baş verdikdə sığortalının və ya faydalanan şəxsin sığortaçıya öz vəzifələrini qanunvericiliyə və sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq icra etməsi barədə müraciəti;

Sığorta ödənişi – sığorta hadisəsi baş verdikdə, qanunvericiliyə, həmçinin sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq sığortaçı tərəfindən ödənilən maliyyə kompensasiyası;

Sığorta obyektı – sığortalının qanunazidd olmayan hər hansı əmlak mənafeyi;

Sığorta predmeti – sığorta müqaviləsi üzrə sığortalanan əmlak mənafehlərinin aid olduğu əmlak;

Sığorta marağı - Sığorta marağı sığorta hadisəsinin baş verəcəyi təqdirdə sığortalının maliyyə itkisinə məruz qalması ehtimalı ilə şərtlənən və onun sığorta obyektini sığorta etdirmək hüququnun əsaslandığı mənafehidir.

Sığorta haqqı – risklərin qəbul edilməsi və ya bölüşdürülməsi müqabilində sığorta qanunvericiliyinə uyğun olaraq, sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulan qaydada sığortalının sığortaçıya ödəməli olduğu pul məbləği;

Sığorta riski və ya risk - sığorta obyektı ilə bağlı itkilərin və ya zərərlərin yaranmasına səbəb olan hadisənin baş verməsi və ya halın yaranması ehtimalı, həmçinin bu ehtimala qarşı sığortaçının üzərinə götürdüyü öhdəlik;

Sığorta tarifi – sığorta haqqının hesablanması üçün aktuari hesablamalarına əsasən müəyyən edilən faiz dərəcəsi;

Sığorta müqaviləsi - sığortalının müvafiq sığorta haqqı ödəməsi müqabilində sığorta obyektinin məruz qala biləcəyi risklərlə bağlı itkilərin, dəyən zərərin əvəzinin və ya razılaşdırılan pul məbləğinin müəyyən bir hadisənin baş verməsi əsasında ödənilməsinin sığortaçı tərəfindən öhdəlik kimi götürülməsi şərtlərinin təsbit edildiyi razılaşma;

Sığorta şəhadətnaməsi - sığorta müqaviləsinin bağlanması faktını təsdiq edən, sığortaçı tərəfindən sığortalıya verilən sənəd;

Sığortanın müddəti – sığorta risklərinin sığortalanmış hesab olunduğu müddət;

Azadolma məbləği – Azadolma məbləği, sığorta hadisəsi nəticəsində yaranan itkilərin və ya dəyən zərərin sığorta təminatı ilə əhatə olunmayan və sığortalının üzərində qalan hissəsidir. Azadolma məbləği hər bir halda sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq müəyyən edilən sığorta ödənişi məbləğinə tətbiq olunur

Əhəmiyyətli hallar – Sığortaçının müqavilədən imtina etmək və ya onun şərtlərinin müəyyənləşdirilməsi qərarına təsir göstərə bilən hallar əhəmiyyətli sayılır;

Sığortanın ərazisi – sığorta predmetinin sığortalanmış hesab olunduğu müəyyən ərazi həddləri.

1. Sığortanın sinfi

1.1. Sığorta obyektinə görə əmlak sığortasına aid olan Yüklərin sığortası sinfinə aiddir.

1.2. Sığorta predmeti

1.2.1. Bu Qaydalara əsasən Sığortalının əmlak mənafeələrinin aid olduğu əmlak (qiymətli əşyalar) sığortanın predmeti hesab olunur.

2. Sığorta obyektı

2.1. Bu qaydalara əsasən sığorta obyektı, sığorta müqaviləsində göstərilmiş sığorta predmetinə sığortalının sahibliyi, ondan istifadə etməsi və (və ya) ona sərəncam verməsi ilə bağlı əmlak maraqlarıdır.

3. Sığorta məbləği

3.1. Sığorta məbləği sığorta şəhadətnaməsinə əsasən Sığortaçının Sığortalıya verməyi öhdəsinə götürüdüüyü ödənişin hədlərini özündə əks etdirir.

3.2. Sığorta şəhadətnaməsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, Sığorta məbləği sığortanın qüvvədə olduğu müddət ərzində baş verən bütün sığorta hadisələri ilə əlaqədar verilən sığorta təminatı ödənişinin maksimum miqdarını müəyyən edir.

4. Sığorta riskləri

4.1. Bu sığorta qaydaları ilə, poçt daşımaları da daxil olmaqla daşıma ilə məşğul olan təşkilatlar vasitəsilə və ya mühafizə altında su, avtomobil, hava və dəmir yolu ilə daşınan qiymətli kağızlar (səhm, istiqraz, çek, şəhadətnamə və s.), təminat məktubu, nəgd pul, (manat və ya valyuta), külçə və digər formada olan əlvan metallar, qiymətli daşlar və zinət əşyalarına sığorta müqaviləsində göstərilən müddətdə və ya daşınan zaman dəyə biləcək ziyan və zərərlərə sığorta şəhadətnaməsində göstərilən şərtlər və aşağıdakı istisnalar daxilində təminat verilir.

4.2. Sığorta təminatının genişləndirilməsi

4.2.1. Yalnız sığorta şəhadətnaməsində xüsusi olaraq göstərilədiyi təqdirdə, əlavə sığorta haqqı ödəməklə və bu qaydaların müddəalarına əməl olunması şərtilə, sığorta təminatı aşağıdakıları əhatə edərək genişləndirilə bilər:

4.2.1.1. Yağış suyu, anbarın rütübətliliyi və bunların səbəb olduğu zərərlər;

4.2.1.2. Oksidləşmə və ya paslanma, sınıma, oğurlanma, qeyri-adi axın, malın özəyində, görünüşündə, rəngində dəyişiklik əmələ gətirən hər cür xarab olmalar, (ziyan və ya zərərlər sığortalanmış risklərdən birinin nəticəsində baş vermiş olsa belə);

4.2.2. Aşağıda göstərilənlər, sığorta şəhadətnaməsində xüsusi şərtlərlə göstərilədiyi halda sığorta təminatına daxil edilə bilər:

- Məzənnə və ya birja qiymət fərqləri;
- Səhm və istiqrazların faiz/gəlir payı və s. kuponları;
- Nəqliyyat, sığorta və bank komissiyon xərcləri;
- Gömrük vergiləri və digər rəsmi xərclər;
- Sığorta dəyərinin 10%-dən çox olmamaq şərtilə, gözlənilən gəlir.

4.3. Sığorta Risklərindən İstisnalar və (və ya) Sığorta Təminatında Məhdudiyətlər

4.3.1. Sığorta müqaviləsi (şəhadətnaməsi) ilə başqa cür razılaşma yoxdursa, hadisənin başvermə səbəbindən asılı olmayaraq aşağıdakı hallar nəticəsində meydana gələn ziyan, zərər və xərclərə təminat verilmir:

4.3.1.1. Müharibə, vətəndaş müharibəsi, iğtişaş, qiyam, üsyan və bunların nəticəsində baş verən daxili qarışıqlıq;

4.3.1.2. Zəbtetmə, müsadirə, həbs, qadağa və ya əlindən alınma (qarət istisna olmaqla), onların nəticələri və ya onlara təşəbbüs;

4.3.1.3. Unudulub qalmış minalar, mərmilər, bombalar və digər hərbi sursatlarla toqquşmanın nəticəsi;

4.3.1.4. Tətil, müəssisələrin sahibkar tərəfindən bağlanması lokaut, iğtişaşlar və xalq hərəkatları;

4.3.1.5. Gizli və ya qadağan olunmuş ticarət, qaçaqmalçılıq;

4.3.1.6. İdxal, ixrac və tranzit qayda və qanunlarının pozulması;

4.3.1.7. Sığorta müqaviləsi bağlanan zaman yalan məlumat verilməsi, sığortalının, onun vəkil və ya nümayəndəsinin qəsdən və ya qüsurlu hərəkətləri;

4.3.1.8. Hava və atmosfer şəraitinin təsiri, çürümə və aşınmalar, siçovul, gəmirici və digər həşəratların vurduğu zərərlər;

4.3.1.9. Sığortalının məlumatı olduğu halda, barıt, fulmikaton, kibrit, xam neft, benzin, fosaor, kimyəvi maddələr, dinamit, nitroqliserin və bu kimi tez reaksiyaya girən və partlaya bilən maddələr və sönməmiş əhəng, dağıdıcı mayelər, zəhərləyici və yaxud pis qoxulu maddələr, sığortalanmış əmtəələrlə bir yerdə yüklənib və ya boşaldılırsa, bu cür əmtəələrin bir yerdə olması və ya onlara yaxın qoyulması ilə əlaqədar meydana gələcək ziyan və zərərlər sığorta təminatına daxil olan hər hansı bir hadisənin baş verib-verməməsindən asılı olmayaraq sığortaçı tərəfindən ödənilmir;

4.3.1.10. Sığortalanmış əmlakda gözlə ayırd etmək mümkün olmayan çatışmazlıqlar və qüsurlar;

4.3.1.11. Sığortalının və ya onun işçilərinin qəsdən törədilmiş hərəkətləri, etimaddan sui-istifadəsi;

4.3.1.12. Qanunvericiliyə əsasən etibarsız sayılan saxta sənəd və təminat məktubları;

4.3.1.13. Sığortalanmış əmlakın lazımı qaydada qablaşdırılmaması.

5. Sığorta müqaviləsi

5.1. Sığorta müqaviləsinin bağlanması

5.1.1. Sığorta müqaviləsinin bağlanması üçün Sığortalı Sığortaçının ərizə formasını doldurur.

5.1.2. Sığorta müqaviləsinin bağlanması faktı sığorta qaydaları əlavə edilməklə, Sığortalıya verilən sığorta şəhadətnaməsi ilə təsdiq edilir.

5.1.3. Sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta müqaviləsi, müqavilədə göstərilən başlama və sona çatma tarixlərində saat 24⁰⁰-da qüvvəyə minir və qüvvədən düşür.

5.1.4. Sığorta yalnız sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində baş verən sığorta hadisələrini əhatə edir.

5.1.5. Sığorta təminatı, qiymətli əşyaların daşınması üçün onların daşınması ilə məşğul olan təşkilatların səlahiyyətli nümayəndəsinə, mühafizə altında həyata keçirilən daşımalarda isə, mühafizəni təmin edəcək şəxsə təhvil verilməsi ilə başlayır.

5.1.6. Sığorta təminatının başlaması üçün qiymətli kağız və ya əşyaların daşınması ilə məşğul olan təşkilatların səlahiyyətli nümayəndəsinə və ya mühafizəni təmin edəcək şəxsə öhdəlik və ya təhvil-təslim aktı ilə təhvil verilməsi zəruridir.

5.1.7. Sığorta təminatı, qiymətli əşyaların son təyinat məntəqəsində alıcıya və ya onun səlahiyyətli nümayəndəsinə (işçisinə) təhvil verildiyi zaman başa çatmış hesab olunur. Təhvil vermə vaxtının uzandığı hallarda, təminat müddəti qiymətli əşyaların son təyinat məntəqəsinə çatdırıldığı tarixdən hesablanmaqla üçüncü günün sonuna qədər davam edir.

5.1.8. Göndərilən qiymətli əşyaların hər hansı bir səbəbdən alıcıya təhvil verilə bilməməsi və ya alıcının həmin mallardan imtina etdiyi hallarda, sığorta təminatının müddəti razılaşdırılmış əlavə sığorta haqqının ödənilməsi şərtilə, həmin qiymətli əşyaların sığortalıya geri qaytarılmasına qədər davam etdirilə bilər.

5.2. Sığorta müqaviləsinin tərəfləri

5.2.1. Sığortaçı.

5.2.1.1. Sığortaçı - bu Qaydalara əsasən Sığortaçı dedikdə "PAŞA Sığorta" ASC başa düşülür.

5.2.2. Sığortalı

5.2.2.1. Bu Qaydalara əsasən Sığortalı sığorta predmetinə münasibətdə əmlak maraqları olan hər hansı bir fiziki və ya hüquqi şəxs hesab olunur.

5.2.2.2. Bu Qaydalar daxilində Sığortalının hərəkətlərinə onun işçilərinin, rəsmi şəxslərinin, o cümlədən Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə, «Sığorta fəaliyyəti haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununa, sığorta müqaviləsinə, vəkalətnaməyə (etibarnaməyə) və ya vəzifə öhdəliklərinə əsasən Sığortalı adından çıxış etmək səlahiyyəti olan digər nümayəndələrinin hərəkətləri də aid edilir.

5.2.3. Faydalanan şəxs

5.2.3.1. Sığorta müqaviləsi sığorta predmetinin qorunmasında maraqlı olan hər hansı başqa şəxsin – Faydalanan şəxsin xeyrinə də bağlana bilər.

5.2.3.2. Faydalanan şəxsin adı sığorta müqaviləsində göstərilməlidir.

5.2.3.3. Sığorta müqaviləsinin Faydalanan şəxsin xeyrinə bağlanması Sığortalını müqaviləyə əsasən vəzifə və öhdəliklərindən azad etmir.

5.2.3.4. Bu Qaydalar və sığorta müqaviləsi ilə Sığortalıya aid edilən bütün müddəalar sığortadan faydalanmaq niyyətində olan Faydalanan şəxsə də eyni həcmdə aid edilir.

6. Sığorta haqqı

6.1. Sığorta haqqı sığorta tariflərinə əsasən hesablanır.

6.2. Sığorta haqqı bir dəfəyə ödənilir və ya tərəflərin razılığına əsasən hissə-hissə ödənilə bilər.

6.3. Sığorta haqqının ödənilməsi gün, pul vəsaitinin Sığortaçının bank hesabına və ya kassasına daxil olduğu gün hesab olunur.

6.4. Müqavilədə başqa cür nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta müqaviləsi sığorta haqqının ilk hissəsinin və ya tam ödənilməsi gün saat 24:00-da, lakin şəhadətnamədə göstərilmiş sığorta müddətinin başlanma tarixindən tez olmayaraq qüvvəyə minir.

6.5. Sığorta haqqı və ya onun növbəti hissəsi sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulmuş müddətədək ödənilmədikdə və ya sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulduğundan daha az məbləğdə ödənilmədikdə:

- 6.5.1 Bu halda sığortaçı onun ödənilməsi üçün bu qaydaların 6.5.2.-ci maddəsinin tələbini nəzərə alaraq, yazılı surətdə 15 (on beş) günədək əlavə müddət müəyyən edə bilər;
- 6.5.2. Hər bir halda sığorta haqqı və ya onun razılaşdırılmış ilk hissəsi sığorta müqaviləsi bağlandığı gündən 1 (bir) aydan gec olmayaraq ödənilməlidir.
- 6.6. Sığortalı sığorta haqqını və ya onun növbəti hissəsini sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulmuş müddətdə ödəmədikdə, Sığortaçı sığorta müqaviləsinə xitam verə bilər və ya birtərəfli qaydada müqavilənin icrasından imtina edə bilər.

7. Sığortanın ərazisi

- 7.1. Bu sığorta, sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, Azərbaycan Respublikasının ərazisində qüvvədədir.
- 7.2. Əgər sığorta müqaviləsində sığortanın ərazisi göstərilmişdirsə, yalnız həmin ərazidə baş verən sığorta hadisələrinə sığorta təminatı verilir.
- 7.3. Sığortanın ərazisi, Sığortaçının bu barədə qabaqcadan xəbərdar edilməsi, yazılı surətdə razılığının alınması və əlavə sığorta haqqının ödənilməsi şərti ilə genişləndirilə bilər.

8. Azadolma məbləği

- 8.1. Sığorta müqaviləsində şərtli və ya şərtsiz azadolma məbləği, Sığortalı ilə Sığortaçı arasındakı razılığa əsasən müəyyən oluna bilər.
- 8.2. Şərtli azadolma məbləğinin nəzərdə tutulması halında, sığorta hadisəsi nəticəsində dəyən zərərin həcmi həmin məbləğdən çox olduqda, zərər məbləğindən azadolma məbləği çıxılır.
- 8.3. Şərtsiz azadolma məbləği nəzərdə tutulduqda, həmin məbləğ hər bir halda zərər məbləğindən çıxılır.
- 8.4. Sığorta müqaviləsi qüvvədə olduğu müddət ərzində bir neçə sığorta hadisəsi baş verdikdə azadolma məbləği hər bir hadisə üzrə tətbiq olunur.

9. Sığorta müqaviləsinə əlavə və dəyişikliklərin edilməsi

- 9.1. Sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində sığortalı və sığortaçı, faydagötürənin yazılı razılığı ilə (əgər varsa) müqavilənin müəyyən şərtlərinin dəyişdirilməsi, həmçinin ona müəyyən əlavələr edilməsi barədə razılığa gələ bilərlər.

10. Sığorta müqaviləsinə xitam verilməsi

- 10.1. Sığorta müqaviləsinə aşağıdakı hallarda xitam verilir:
- 10.1.1. Müqavilənin müddəti bitdikdə;
- 10.1.2. Sığortaçı müqavilə üzrə Sığortalı qarşısında öhdəliklərini tam həcmdə icra etdikdə;
- 10.1.3. Sığortalı sığorta haqqlarını müqavilə ilə müəyyən olunmuş müddətdə ödəmədikdə;
- 10.1.4. Sığortaçı, Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik aktları əsasında ləğv edildikdə;
- 10.1.5. Sığorta müqaviləsinin etibarsız hesab olunması haqqında məhkəmə tərəfindən qərar qəbul edildikdə;
- 10.1.6. Sığorta marağı artıq mövcud olmadıqda;
- 10.1.7. Sığorta predmeti artıq mövcud olmadıqda.
- 10.1.8. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulan digər hallarda.
- 10.1.9. Sığorta müqaviləsinə Sığortalının və ya Sığortaçının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verilə bilər.
- 10.1.9.1. Bu barədə tərəflər bir-birini, qanunla müəyyən edilən hallar istisna olmaqla, azı 30 (otuz) gün əvvəl yazılı qaydada xəbərdar etməlidirlər.

11. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam vermənin nəticələri

- 11.1. Sığorta müqaviləsinə sığortalının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə, sığorta qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş hallar istisna olmaqla, sığortaçı həmin müqavilə üzrə işlərin aparılması xərclərini çıxmaqla müqavilənin qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını ona qaytarır; əgər bu tələb sığortaçının sığorta müqaviləsi üzrə vəzifələrini yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, sığortaçı sığorta haqlarını bütünlüklə sığortalıya qaytarır.
- 11.2. Sığorta müqaviləsinə sığortaçının tələbi ilə vaxtından əvvəl xitam verildikdə o, sığorta haqlarını bütünlüklə sığortalıya qaytarır; əgər bu tələb sığortalının sığorta müqaviləsi üzrə vəzifələrini yerinə yetirməməsi ilə bağlıdırsa, sığortaçı həmin müqavilə üzrə işlərin aparılması xərcləri çıxılmaqla, müqavilənin qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını qaytarır.

11.3. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildiyi halda, əgər xitam verilmə anınadək sığortaçı tərəfindən sığortalıya ödənilmiş sığorta haqqına bərabər və ya ondan çox miqdarda sığorta ödənişi verilmişdirsə, sığorta haqqı sığortalıya qaytarılmır.

11.4. Sığorta müqaviləsinə vaxtından əvvəl xitam verildiyi halda, əgər xitam verilmə anınadək sığortaçı tərəfindən sığortalıya ödənilmiş sığorta haqqından az miqdarda sığorta ödənişi verilmişdirsə, həmin sığorta haqqı məbləği ilə sığorta ödənişi məbləği arasındakı fərq miqdarında sığorta haqqının sığortalıya qaytarılması müvafiq olaraq bu bəndin 11.1-ci və 11.2-ci yarımbəndlərində nəzərdə tutulmuş qaydada həyata keçirilir.

11.5. Sığorta müqaviləsi məhkəmə qərarı əsasında (sığortalı məhkəmənin qərarı ilə fəaliyyət qabiliyyəti olmayan hesab edilmişdirsə, yaxud onun fəaliyyət qabiliyyəti məhkəmənin qərarı ilə məhdudlaşdırılmışdırsa) xitam verilmiş hesab edildikdə, sığortaçı həmin müqavilə üzrə işlərin aparılması xərclərini çıxmaqla müqavilənin qurtarmamış müddəti üçün sığorta haqlarını, bu bəndin 11.3-cü və 11.4-cü yarımbəndlərinin tələbləri nəzərə alınmaqla, sığortalının qanuni nümayəndəsinə qaytarır.

12. Tərəflərin hüquq və vəzifələri:

12.1. Sığortalı:

- sığorta haqqını vaxtında ödəməli;
- digər sığorta müqavilələri barədə sığortaçıya məlumat verməli;
- sığorta hadisəsi baş verdikdə, bu barədə Qaydaların 14.1-ci bəndində müəyyən edilmiş müddətdə sığortaçıyı xəbərdar etməli;
- sığorta riskinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir edə bilən risklər barədə sorğu forması sığorta müqaviləsi bağlandığı zaman Sığortaçı tərəfindən Sığortalıya təqdim olunur. Sığortalı öz növbəsində sorğu formasındakı sualları dürüst və düzgün şəkildə cavablandırmaqlı və sığorta müqaviləsi qüvvədə olan müddətdə riskin dərəcəsi dəyişilsə bu barədə sığortaçıya məlumat verməli; mövcud qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər hüquq və vəzifələr.

12.2. Sığortaçı:

- sığortalını sığorta qaydaları ilə tanış etməli;
- sığorta ödənişini bu Qaydaların 17.1-ci bəndində müəyyən edilmiş müddətdə verməli;
- sığortalı barədə məlumatı, o cümlədən kommersiya sirri olan məlumatı yaymamalıdır;
- sığortalanan predmetə baxış keçirmək, fiziki və texniki xüsusiyyətlərini müxtəlif vasitələrlə təyin etməklə, sxem və cizgilər tərtib etməklə, foto və video çəkilişlər aparmaqla onu qiymətləndirmək, lazım gəldikdə isə onun həqiqi dəyərini müəyyən etmək məqsədi ilə sığorta qanunvericiliyinin tələblərini nəzərə almaqla müstəqil ekspert təyin etmək;
- mövcud qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər hüquq və vəzifələr.
- sığorta riskinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir edə bilən risklər barədə sorğu forması sığorta müqaviləsi bağlandığı zaman Sığortalıya təqdim etməli. Əhəmiyyətli hal haqqında ərizə formasında yanlış məlumatlar olduğu sonradan aşkarlarsa, Sığortaçı müqaviləyə xitam verə bilər.

13. Sığorta riskindəki dəyişikliklər

13.1. Sığorta riskinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir edə bilən risklər barədə sorğu forması sığorta müqaviləsi bağlandığı zaman Sığortaçı tərəfindən Sığortalıya təqdim olunur. Sığorta müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddət ərzində, Sığortalı, sığorta müqaviləsi bağlanan zaman Sığortaçıya bildirdiyi əhəmiyyətli halların dəyişməsi, həmçinin sığorta riskinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir edə bilən və ona məlum olan bütün digər hallar barədə Sığortaçıya dərhal məlumat verməlidir.

13.2. Sığortaçı sığorta riskinin artmasına təsir edən hallar barədə məlumatı əldə etdikdən sonra aşağıda göstərilən hərəkətləri etmək hüququna malikdir:

13.2.1. sığorta müqaviləsinin şərtlərini və müddəalarını dəyişmək,

- 13.2.2. əlavə sığorta haqqının ödənilməsini tələb etmək və ya,
13.2.3. belə dəyişikliklərin baş verdiyi tarixdən sığorta müqaviləsini ləğv etmək.

14. Sığorta hadisəsi baş verdikdə sığortalının vəzifələri və sığortaçı tərəfindən nəzarət

- 14.1. Sığorta hadisəsinin baş verməsini Sığortalı dərhal sonra və ya mümkün olan ən qısa müddət ərzində sığortaçıya və ya onun nümayəndəsinə yazılı qaydada bildirir.
- 14.2. Bu sığorta ilə əhatə olunmasından asılı olmayaraq, Sığortalı artıq baş vermiş istənilən zərər, xəsarət və yaranmış məsuliyyətin azaldılması və gələcəkdə baş verə biləcək belə halların qarşısının alınması məqsədi ilə bütün ağılabatan və zəruri tədbirləri görməyə borcludur.
- 14.3. Sığortalının belə tədbirləri həyata keçirməməsi ilə əlaqədar birbaşa və ya dolayı nəticəsi olaraq baş vermiş istənilən zərər, xəsarət və yaranmış məsuliyyətə münasibətdə sığorta təminatı verilmir.
- 14.4. Belə tədbirlərin görülməsi zamanı Sığortalı Sığortaçıdan aldığı bütün təlimatlara əməl etməlidir.
- 14.5. Zərərlərin qarşısını almaq və ya həcmi azaltmaq üçün Sığortalı mümkün tədbirləri görmədikdə belə tədbirlərin görülməməsi nəticəsində zərər məbləğində baş verən artım Sığortaçı tərəfindən ödənilməyə bilər.
- 14.6. Sığortaçı sığorta hadisəsi və onun nəticələri ilə əlaqədar Sığortalının bütün hərəkətləri üzərində nəzarət etməli və sığorta ödənişinin həyata keçirilməsinə təsir edə bilən bütün məsələlər haqqında qərar qəbul etmək imkanına malik olmalıdır.
- 14.7. Sığortalı Sığortaçının tələbi ilə ona imkan dairəsində kömək etməlidir. Sığorta hadisəsi ilə bağlı bütün rəsmi və qeyri-rəsmi təhqiqatlarda Sığortaçı öz hesabına Sığortalının maraqlarını təmsil və müdafiə etmək hüququna malikdir. Sığortalı Sığortaçının ilkin razılığı olmadan onun məsuliyyətinin tanınmasına yönəlmiş hər hansı bir hərəkət edə, saziş bağlaya və ya vəd verə bilməz.

15. Sığorta hadisəsinin sübut edilməsi.

- 15.1. Sığorta hadisəsi faktının mövcudluğunu və onun səbəb olduğu zərərin məbləğini sübut etmək vəzifəsi Sığortalının üzərinə düşür və Sığortalı qanunvericilik və formalaşmış təcrübə ilə tələb olunan sənədlər də daxil olmaqla Sığortaçını bütün zəruri sənədlərlə təmin etməlidir.
- 15.2. Sığorta ödənişinin verilməsi üçün tələb olunan sənədlər aşağıdakılardır:
- 15.2.1. sığortalının və ya faydalanan şəxsin sığorta müqaviləsində nəzərdə tutulmuş müddətdə sığortaçıya ünvanladığı sığorta tələbi (ərizə, müraciət);
- 15.2.2. sığorta hadisəsi hesab edilə bilən hadisə ilə bağlı qanunvericiliyə uyğun olaraq, hər hansı dövlət orqanına məlumat verilməlidirsə, həmin orqanın hadisə barədə təqdim etdiyi müvafiq sənəd;
- 15.2.3. Sığortalanmış əşyaların göndərilmə və ya təhvil verilmə sənədləri;
- 15.2.4. dəymiş zərərin həcmi müəyyənləşdirilməsi üçün lazım olan sənədlər;
- 15.2.5. sığorta hadisəsinin baş verməsini təsdiq edən digər zəruri sənədlər.
- 15.2.6. Müqavilədə başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, bu minimal zəruri olan sənədlərin toplusudur. Sığortaçı zərurət yarandıqda sığortalıdan sığorta hadisəsinin baş verməsi səbəblərini və faktını, həmçinin dəyən zərərin həcmi müəyyən edilməsi üçün zəruri olan digər sənədlərin təqdim edilməsini tələb etməyə haqlıdır.

16. Zərərin qiymətləndirilməsi

- 16.1. Sığorta hadisəsi nəticəsində dəymiş zərərin miqdarını sığortalının və ya faydalanan şəxsin, yaxud onların nümayəndəsinin təqdim etdiyi sığorta tələbi əsasında sığortaçı müəyyən edir.
- 16.2. Sığortaçı dəymiş zərəri müxtəlif üsullarla, o cümlədən zərər dəymiş predmetin və ya hadisə yerinin fiziki və texniki xüsusiyyətlərini müxtəlif vasitələrlə təyin etməklə, sxem və cizgilər tərtib etməklə, foto və video çəkilişlər aparmaqla, bilavasitə özü və ya sığorta qanunvericiliyinin tələblərini nəzərə almaqla təyin etdiyi sığorta sahəsində yardımçı fəaliyyət göstərən müvafiq şəxs vasitəsilə qiymətləndirir.
- 16.3. Sığorta hadisəsi nəticəsində dəyən zərərin sığortaçı tərəfindən qiymətləndirilməsi, habelə miqdarı barədə tərəflər arasında razılıq əldə edilmədikdə, zərərin miqdarının qiymətləndirilməsi sığorta qanunvericiliyinin tələbləri nəzərə alınmaqla, təyin olunan müstəqil ekspert tərəfindən aparılır.
- 16.4. Sığorta hadisəsinin araşdırılması və zərərin qiymətləndirilməsi üçün təyin olunan müstəqil ekspertlər və sığorta sahəsində yardımçı fəaliyyət göstərən şəxslər bununla bağlı sığortaçının malik olduğu bütün hüquqlardan istifadə edə bilərlər.

17. Sığorta ödənişi

17.1. Sığortaçı bu Qaydaların 15.2-ci maddəsində qeyd olunan sənədlərin sonuncusunu aldıqdan sonra (sığorta müqaviləsində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa) 15 (on beş) iş günü müddətində sığorta ödənişini həyata keçirir və ya yazılı şəkildə əsaslandırmaqla ödənişdən imtina edir.

17.2. Sığorta ödənişinin məbləği hesablanarkən sığortalanmış əşyaların sığorta hadisəsi baş verən gündəki real bazar dəyəri əsas götürülür.

18. Sığorta ödənişinin hesablanması

18.1. Sığorta olunmuş əşyalara dəymiş zərərin məbləği, hadisə baş verən zaman zədələnmiş əşyaların dəyəri ilə hadisə baş verməmişdən əvvəlki son məntəqədə əşyaların dəyəri arasındakı faiz nisbətindən sığorta dəyərinə vurulması yolu ilə müəyyən edilir. Zədələnmiş əşyaların dəyəri mövcud qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada qiymətləndirmə yolu ilə müəyyən edilir. Zədələnmiş əşyaların dəyəri həmin əşyaların son təyinat məntəqəsindəki bazar qiymətindən çox ola bilməz.

18.2. Hadisə baş verən zaman dəymiş zərərin məbləğinin sığortaçı tərəfindən ödənilməsi aşağıdakı qaydada həyata keçirilir:

18.2.1. Bərpa edilməsi mümkün olan qiymətli əşyalarla əlaqədar, bu qaydaların müddəalarına əməl olunmaqla, yalnız onları bərpa etmək üçün çəkilən xərclər ödənilir;

18.2.2. Bərpa edilməsi mümkün olmayan qiymətli əşyalarla əlaqədar verilən sığorta ödənişi maksimum sığorta məbləği ilə məhdudlaşır;

18.2.3. Sığortaçı, zərəri həmin qiymətli əşyanın tam eynisi ilə əvəz etmək yolu ilə sığorta ödənişini vermək hüququna malikdir.

19. Sığortaçının bərpa metodunu seçmək hüququ

19.1. Sığortaçı öz seçiminə əsasən təkbaşına və ya digər sığortaçılarla birlikdə zərərin əvəzini ödəmək yerinə məhv olmuş və ya zərəre uğramış sığorta predmetini və yaxud onun hər hansı hissəsini bərpa edə və ya başqası ilə əvəz edə bilər. Lakin Sığortaçı bərpa işləri apararkən zərəre uğramış sığorta predmetinin sığorta hadisəsi zamanı hadisədən əvvəlki vəziyyətinə bərpasına çəkilə biləcək real xərclərdən daha çox ödəmək öhdəliyi daşmadığı kimi, bütün bu xərclər də ümumi sığorta məbləğini aşma bilməz.

19.2. Sığortaçı hər hansı sığorta predmetini bərpa və ya əvəz etmək qərarına gələrsə, Sığortalı öz hesabına Sığortaçının tələb etdiyi plan, layihə, parametr, ölçü və digər zəruri məlumat və sənədləri ona təqdim etməlidir. Bərpa və ya əvəz etmək məqsədilə Sığortaçının heç bir hərəkəti onun bu barədə son qərarı kimi qəbul edilməməlidir.

19.3. Əgər Sığortaçı hər hansı yerli icra hakimiyyəti orqanının təlimatlarına və ya başqa təlimatlara əsasən sığortalanmış predmeti bərpa edə bilməzsə, Sığortaçı onun öz əvvəlki vəziyyətinə qaytarılması üçün həmin təlimatlara zidd olmayan qanuni məbləği ödəmək öhdəliyi daşıyır.

20. Qalıqlara olan hüququn keçməsi

20.1. Sığortaçı sığorta predmetinin məhv olmasına görə ödəniş verdikdə və ya onun hissələrini başqası ilə əvəz etdikdə sığortalının həmin sığorta predmetinə və yaxud onun hissələrinə olan hüquqları Sığortaçıya keçir. Bütün bu cür qalıqlar Sığortaçıya təhvil verilməlidir. Sığortalı həmin hüquqların Sığortaçıya keçməsi üçün bütün zəruri tədbirləri görməyə borcludur.

21. Sığorta ödənişindən sığorta haqqının tutulması

21.1. Sığorta ödənişinin ödənilməsi zamanı sığortaçı sığorta ödənişi məbləğindən sığortalının ona ödəməli olduğu, vaxtı çatmış və ya gecikdirilmiş sığorta haqqı məbləğini tutmaq hüququna malikdir.

22. Sığorta məbləğinin sığorta ödənişinə uyğun olaraq azalması

22.1. Sığorta müqaviləsində müəyyən edilmiş sığorta məbləği həmin müqavilə üzrə verilmiş sığorta ödənişi həcmində azalmış hesab olunur. Sığorta qanunvericiliyində başqa hal nəzərdə tutulmamışdırsa, bu zaman sığorta müqaviləsinə sığorta məbləğinin azalması ilə bağlı dəyişiklik etmək vacib deyil.

23. Sığorta ödənişinin verilməsindən imtinanın əsasları

23.1. Sığortaçı sığorta ödənişinin verilməsindən aşağıdakı hallarda imtina edir:

23.1.1. sığorta hadisəsi barəsində məlumatın sığortaçıya vaxtında verilməməsi nəticəsində sığortaçının hadisənin səbəblərini və (və ya) dəyən zərərin həcmi müəyyənləşdirmək imkanından tam və ya qismən məhrum olması ilə əlaqədar olaraq onun mənafeləri əhəmiyyətli dərəcədə pozulduqda;

23.1.2. sığortalının, müvafiq hallarda zərərçəkənin sığorta hadisəsinin baş verməsinə yönələn qəsdən etdiyi hərəkəti və ya hərəkətsizliyi, habelə sığorta hadisəsi ilə birbaşa səbəb əlaqəsində olan qəsdən cinayət törətməsi;

23.1.3. müqavilə və ya qanunla hərbi risklərin sığortalanması nəzərdə tutulmadıqda, hadisənin baş verməsinin hərbi əməliyyatlar və ya hərbi xarakterli tədbirlər hesab edilən halların nəticəsi olması;

23.1.4. sığortalının sığortalanmış əmlaka dəyən zərərin qarşısını almaq və ya həcmi azaltmaq üçün lazımı və mümkün tədbirləri görmək iqtidarında olduğu halda, həmin tədbirləri qəsdən görməməsi; bu zaman sığorta ödənişindən o həcmdə imtina edilə bilər ki, sığortalı mümkün tədbirləri görmüş olsaydı, zərərin miqdarı həmin həcmdə azalmış olardı;

23.1.5. sığortaçının sığorta hadisəsinin baş verməsi səbəblərini araşdırmasına sığortalı tərəfindən maneçilik törədilməsi, o cümlədən əmlakın hadisə yerindən kənarlaşdırılmasının sığortaçını hadisənin səbəblərini və ya zərərin həcmi müəyyənləşdirmək imkanından tam və ya qismən məhrum etməsi;

23.1.6. sığorta predmeti, həmçinin sığorta hadisəsi barəsində sığortalının sığortaçıya qəsdən yanlış məlumat verməsi nəticəsində sığortaçının sığorta riskini qiymətləndirmək, həmçinin sığorta hadisəsinin səbəblərini və (və ya) dəyən zərərin həcmi müəyyənləşdirmək imkanından tam və ya qismən məhrum olması;

23.1.7. sığortalı və ya faydalanan şəxsin zərərin əvəzini tam olaraq zərər dəyməsində təqsirli olan şəxsdən alması; zərərverən zərərin əvəzini qismən ödəmiş olduqda sığorta ödənişindən ödənilmiş məbləğ həcmində imtina edilir;

23.1.8. baş vermiş hadisənin qanunvericiliyə və ya sığorta müqaviləsinə görə sığorta hadisəsi hesab edilməməsi;

23.1.9. sığorta hadisəsinin sığorta haqqı və ya onun hər hansı bir hissəsinin qanunvericilikdə və ya müqavilədə nəzərdə tutulmuş ödənilməsi müddəti başa çatdıqdan 15 (on beş) gün sonra, bu qaydaların 6.5.1-ci maddəsində nəzərdə tutulmuş halda isə sığortaçının müəyyən etdiyi müddətin başa çatmasından 3 (üç) gün sonra baş verməsi halında sığorta haqqı və ya onun müvafiq hissəsi ödənilməmiş olduqda;

23.1.10. Mövcud qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər hallarda;

24. Subroqasiya hüququ

24.1. Subroqasiya hüququ sığorta ödənişi almış şəxsin ona dəymiş zərəərə görə məsuliyyət daşıyan üçüncü şəxsə qarşı malik olduğu hüquqlardan və vasitələrdən həmin ödənişi vermiş sığortaçının istifadə etmək hüququdur.

24.2. Faydalanan şəxsin zərərverən şəxsə qarşı zərərin əvəzini ödəmək tələbi (iddiası) ilə bağlı hüquq əmlak sığortası üzrə sığorta ödənişini vermiş sığortaçıya subroqasiya qaydasında onun verdiyi sığorta ödənişi məbləğində keçir.

24.3. Faydalanan şəxs sığorta ödənişini aldıqda, subroqasiya hüququnun həyata keçirilməsi üçün özündə olan bütün lazımı sənədlərlə sığortaçını təmin etməlidir.

24.4. Faydalanan şəxs zərərverən şəxsə qarşı iddiadan və ya tələbi təmin edən hüquqlardan, yaxud lazımı sənədləri sığortaçıya verməkdən imtina etdikdə, sığortaçı sığorta ödənişi verməkdən zərərverən şəxsdən subroqasiya qaydasında ala biləcəyi məbləğ həcmində azad edilir.

24.5. Sığortaçı subroqasiya hüququndan zərərverən şəxsin özünə və (və ya) müvafiq sığorta hadisəsi ilə bağlı risklər üzrə həmin şəxsin məsuliyyətini sığortalamış sığortaçıya, həmçinin qanunvericiliyə əsasən, dəyən zərəərə görə sığortalı və ya faydalanan şəxs qarşısında maddi məsuliyyət daşıya bilən digər şəxsə qarşı istifadə edə bilər.

25. Tərəflərin məsuliyyəti

25.1. Bu Qaydaların şərtlərinin yerinə yetirilməməsinə və ya lazımı qaydada yerinə yetirilməməsinə görə tərəflər qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada məsuliyyət daşıyırlar.

26. İş sirlərinin gizli saxlanması

26.1. Sığortaçı, Sığortalıya aid öyrəndiyi və ya iş prosesində öyrənəcəyi iş sirlərini gizli saxlamadığı halda Sığortalıya dəyən maddi və ya mənəvi zərəərə görə qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada məsuliyyət daşıyır

27. Mübahisələrin həlli qaydası

27.1. Bu Qaydalara əsasən bağlanmış sığorta müqaviləsindən irəli gələn bütün mübahisələr ilkin olaraq danışıqlar yolu ilə pretenziya qaydasında, tərəflər arasında razılığa gəlinmədiyi təqdirdə isə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə müvafiq olaraq məhkəmələr vasitəsilə həll edilir.

28. Xüsusi şərtlər

28.1. Sığorta müqaviləsində bu Qaydalara və qüvvədə olan qanunvericiliyə zidd olmayan xüsusi şərtlər müəyyən oluna bilər. Sığortalı tərəfindən bu xüsusi şərtlərin yerinə yetirilməməsi Sığortaçının ödəniş verməkdən imtina etməsi üçün əsasdır.

“PAŞA Sığorta” ASC

Qiyətli əşyaların daşınması üzrə tarif dərəcələrinin əsaslandırılması

Tarif dərəcələri əsaslandırarkən əvvəlcə netto-dərəcələri hesablanır Netto dərəcələrin hesablanmasında aşağıdakı məlumatlardan istifadə edilir:

- 1) Sığorta hadisəsinin baş verməsi ehtimalı: $(q) - 0,02$;
- 2) Bir sığorta müqaviləsi üzrə orta sığorta məbləği (S_0) — 300 000 manat;
- 3) Bir sığorta hadisəsi üzrə orta sığorta ödənişi (S_6) — 50 000 manat,
- 4) Bağlanılacaq sığorta müqavilələrinin sayı $(n) - 100$.

T_n , $T_ə$ və T_r ilə müvafiq olaraq netto-dərəcəni, onun əsas hissəsini və risk üstəliyini işarə edir. Netto-dərəcənin əsas hissəsi 100 manat sığorta məbləğinə uyğun olaraq aşağıdakı düsturla hesablanır

$$T_ə = 100qS_d/S_0 = 100 \cdot 0,02 \cdot 50\,000 / 300\,000 = 0,33 \text{ manat.}$$

Risk üstəliyini hesablamaq üçün təminat ehtimalını 0,98 götürək. Bu halda həmin ehtimala uyğun əmsal $a=2$ olur. Risk üstəliyi aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$T_r = 1,2T_a \cdot a \cdot \left(\frac{1-q}{nq} \right)^{\frac{1}{2}} = 0,33 \cdot 1,2 \cdot 2 \cdot \left(\frac{1-0,02}{100 \cdot 0,02} \right)^{\frac{1}{2}} = 0,55 \text{ manat.}$$

$$T_n = T_ə + T_r = 0,33 + 0,55 = 0,88 \text{ manat.}$$

Tarif dərəcəsinin strukturu: netto-dərəcə-50%, yüklənmə-50%. O cümlədən işlərin aparılması xərcləri-44%, məcburi ödəmələr-0.3%, tarif mənfəəti -5.7%.

Brutto-dərəcəni T_b ilə işarə edək. Onda brutto-dərəcənin hesablanması düsturuna əsasən

$$T_b = T_n / (1-f) = 0,88 / (1-0,5) = 1,76 \text{ manat.}$$

Qiyətli əşyanın növündən, mühafizədən, hansı nəqliyyat vasitəsi ilə daşınmasından və s. amillərdən asılı olaraq baza tarif dərəcəsinə azaldıcı və artırıcı əmsallar tətbiq edilir. Ona görə də, yekun tarif dərəcəsi 0,01%-10% aralığında dəyişir.